

Vlaanderen
is erfgoed

2025

JAARVERSLAG

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

onroenderfgoed.be

Voorwoord

PETER DE WILDE © DIETER TELEMANS

Beste lezer,

In Vlaanderen kan erfgoed en de verhalen die daaraan gebonden zijn heel wat mensen inspireren en begeisteren. Erfgoed verbindt namelijk mensen met plekken. Erfgoed vertelt het unieke verhaal van onze geschiedenis, onze cultuur en onze identiteit. Het verhaal van begeisterte eigenaars die trots hun erfgoed koesteren én openstellen.

Van gemeenschappen die terecht fier zijn op het erfgoed in hun buurt. Van erfgoedprofessionals die vakmanschap hoog in het vaandel dragen. Van vrijwilligers die enthousiast mee de handen uit de mouwen steken of jongeren warm maken voor het erfgoed. En van erfgoed als inspiratiebron en hefboom om maatschappelijke uitdagingen aan te pakken.

Bij het agentschap Onroerend Erfgoed schrijven we enthousiast mee aan al die inspirerende verhalen. 2025 stond in het teken van een belangrijke overgang. We vertaalden de ambities uit de beleidsnota 'Fier op dat van hier' van de Vlaamse minister van Onroerend Erfgoed naar een Meerjarig Ondernemingsplan 2025-2029. Daarmee zetten we tegelijk de eerste concrete stappen om die ambities waar te maken en duurzaam te verankeren in de werking van het agentschap. Het was een jaar waarin plannen vorm kregen en acties in beweging kwamen.

Door goede praktijken in de kijker te zetten met verhalen begeisteren we de Vlaming voor onroerend erfgoed. Door kennis en expertise te delen maken we de onroerenderfgoedsector nog sterker. En door de krachten te bundelen met partners rond sterke maatschappelijke erfgoedthema's geven we richting. Dat allemaal terwijl we de focus houden op mensen en de erfgoedbeheerder centraal stellen: zonder mensen is er namelijk geen erfgoed en geen verhaal.

Zorgen voor een gemeenschap begeistert door erfgoed: daar zetten wij ons elke dag opnieuw voor in. Als baken, als coach en als co-creatieve partner.

In dit jaarverslag tonen we hoe we dat in 2025 hebben aangepakt.

Veel leesplezier!

Peter De Wilde

Administrateur-generaal

Onze successen in 2025

6-31

Onderzoek & cijfers

37-43

COLOFON

TITEL Jaarverslag Onroerend Erfgoed 2025

REEKS Jaarverslagen Onroerend Erfgoed nr. 2

EINDREDACTIE Kathleen Vancaester en Emma Klein

GRAFISCHE VORMGEVING agentschap Onroerend Erfgoed

JAAR VAN UITGAVE 2026

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed,
Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid,
Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency,
Scientific Institution of the Flemish Government,
policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER Peter De Wilde

OMSLAGILLUSTRATIE Christus Koningkerk, Copyright: LUCID

FOTOS Copyright: agentschap Onroerend Erfgoed
tenzij anders vermeld.

agentschap Onroerend Erfgoed
Koning Albert II-laan 15 bus 236 1210 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroenderfgoed.be
www.onroenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v1.0.
Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding
4.0 Internationaal-licentie.
Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>
om een kopie te zien van de licentie.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0
International License. To view a copy of this license,
visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.
<https://doi.org/10.55465/FVHV4631>

ISSN 3041-6604
D/2026/3241/123

Agentschap Onroerend Erfgoed
tot uw dienst!

44-47

INHOUDSTAFEL

Onze successen in 2025 6-31

We begeistere de Vlaming voor erfgoedzorg met goede praktijken
en sterke verhalen..... 8

We bundelen de krachten rond sterke erfgoedthema's en geven
daardoor richting..... 18

We leggen de focus op mensen 26

Onroerend Erfgoed over grenzen heen 32-35

Onderzoek & cijfers..... 37-43

Agentschap Onroerend Erfgoed tot uw dienst! 44-47

Onroerend Erfgoed over
grenzen heen

32-35

A woman with long blonde hair, wearing a grey jacket and dark trousers, stands on a dark stone wall. She is holding a smartphone in her right hand and looking at it. Behind her is a two-story brick building with a gabled roof. The upper part of the building is made of red brick with decorative patterns, and the lower part is a smooth, greyish-brown plaster. There are two arched windows with wooden frames on the upper floor. To the left, another part of the building is visible, featuring a green door and a small balcony with a black railing. The foreground shows a dark, textured stone wall and some fallen leaves on the ground.

ONZE SUCCESEN IN 2025

We begeistern de Vlaming voor erfgoedzorg met goede praktijken en sterke verhalen

Kennis en praktijk gaan bij de zorg voor onroerend erfgoed hand in hand. Goede erfgoedzorg vergt immers doorgedreven kennis van het vak. Door die kennis dan in de praktijk toe te passen, bouwen we onze kennis op zijn beurt weer verder op. En daarna is het nog een kwestie van die kennisopbouw om te zetten in sterke verhalen, die de gemeenschap begeistern voor erfgoed.

We tonen goede praktijken

Elke dag zetten erfgoedzorgers in heel Vlaanderen zich in om ons prachtige erfgoed van goed onderhoud te voorzien, op te waarderen en weer te laten stralen. De exemplarische voorbeelden zijn legio – onmogelijk om te vatten in één jaarverslag. Maar om toch een goed beeld te geven van wat er in 2025 allemaal verwezenlijkt is, tonen we graag een greep uit het vele harde werk.

Nieuw leven voor de iconische villa van het Ursulinenklooster

Het Ursulinenklooster in Sint-Katelijne-Waver is vooral bekend om zijn sprookjesachtige wintertuin, maar het voormalige meisjesspensionaat heeft veel meer te bieden. Het is een indrukwekkend schoolcomplex met architecturale invloeden uit de neogotiek, neoromantiek, neo-empire, art nouveau én art deco.

Op de kloostersite werd de villa recent gerestaureerd. Naast de klassieke gevel- en schrijnwerkrestauratie springt vooral de reconstructie van de houten torenspits in het oog. Die met vakmanschap herstelde toren bepaalt opnieuw mee de skyline van de omgeving en vormt een herkenningspunt voor de lokale gemeenschap.

De villa krijgt een hernieuwde functie als schoolgebouw in het kader van de geplande capaciteitsuitbreiding. Voor dit restauratieproject ontving de onderwijs- inrichting van de Ursulinen vzw een premie van 760.000 euro.

Prinsenkasteel van Grimbergen wordt levende restauratiewerf

Het is uitzonderlijk om een kasteel dat sinds 1944 een ruïne is opnieuw te restaureren. Toch is dat precies wat gebeurde met het ooit roemrijke Prinsenkasteel van Grimbergen. Sinds de 14de eeuw was het de verblijfplaats van de Heren van Grimbergen. De familie de Mérode vormde het in de 18de eeuw om tot een luxueus hof van plaisantie.

Bij hun terugtocht in 1944 staken Duitse troepen het kasteel in brand. Wat overbleef, waren indrukwekkende steenmassieven waarin nog altijd bijzondere elementen schuilgaan: de middeleeuwse donjon, de 18de-eeuwse statiegevel en zelfs restanten van interieurpleisterwerk.

De restauratie focuste op het consolideren van de overgebleven muren en gevels, het gedeeltelijk herbouwen van ingestorte keldergewelven en het aanbrengen van soft capping om de muurkoppen te beschermen. Ook de schaarse interieurdecoraties kregen bijzondere aandacht. Tijdens de werken kwamen onder het puin historische tegelvloeren, schouwstukken, een bijzonder houten raam en zelfs een verborgen torenspiltrap tevoorschijn.

Houten staakmolen gerestaureerd dankzij knap vakmanschap

De historische Pietendriesmolen in Knesselare (Aalter) is de oudste nog bestaande houten staakmolen van Oost-Vlaanderen. De molen kreeg in 2025 een grondige restauratie. Na de zware stormschade van 2016 werd de molen volledig gedemonteerd, hersteld en opnieuw opgebouwd. Een technisch indrukwekkend moment was de terugplaatsing van de 25-ton zware molenkast op de staak.

Dankzij deze restauratie is de Pietendriesmolen weer maalvaardig en vormt ze weer een herkenningspunt in het landschap. Het project draagt bij aan het behoud van waardevol erfgoed en versterkt de zichtbaarheid van dit iconische monument voor de lokale gemeenschap.

Restauratie van cementrustieke rotsen in ZOO Antwerpen

De cementrustieke rotsen aan de ingang van het Aquarium en Reptielengebouw in ZOO Antwerpen zijn gerestaureerd. Lapis Arte onderzocht het gebouw voorafgaand uitbreid. Dat vooronderzoek toonde aan dat de afwerklaag uit 1998 schade veroorzaakte, maar relatief eenvoudig te verwijderen was.

Na de toekenning van de erfgoedpremie gingen de restauratiewerken in september 2024 van start. Het project groeide intussen uit tot een sterke referentie voor het toepassen van patch repair bij cementrustiek. Deze techniek herstelt betonschade zonder de erfgoedwaarde aan te tasten: roestwerende middelen worden geïnjecteerd om de wapening te beschermen en verdere corrosie te vertragen, terwijl gerichte kleine herstellingen ervoor zorgen dat zoveel mogelijk authentiek materiaal behouden blijft.

Embuild en KMDA organiseerden een Lerend Netwerk rond de restauratie van cementrustiek. Met dit traject willen we het tekort aan gespecialiseerde vakmensen in de erfgoedsector opvangen. Tegelijkertijd koppelen we het herstel van betonrot opnieuw aan het ambacht van de roccailleur, zodat cementrustieke constructies zo authentiek mogelijk bewaard blijven.

Oude begraafplaats Wingene hersteld én heruitgevonden

Op de grens van Wingene, Ruiselede en Aalter ligt de oude begraafplaats van Sint-Pietersveld, verscholen tussen het groen. De plek kreeg een grondige opfrisbeurt en werd omgevormd tot een serene natuurbegraafplaats met een eigentijdse uitstraling.

Het project is een mooi voorbeeld van echte kruisbestuiving: boomverzorging, landschappelijke ingrepen en de restauratie van grafmonumenten en de calvarie kwamen hier samen. De historische structuur van de site, met een centraal pad en een dreef, is geaccentueerd door enerzijds bomen te vellen en te snoeien, en anderzijds nieuwe bomen en struiken aan te planten. De grafmonumenten met erfgoedwaarde zijn gereinigd en de calvariekapel aan het einde van de beukendreef is gerestaureerd.

Extra bijzonder is de manier waarop het terrein werd aangepakt. Geen zware machines die schade zouden veroorzaken, maar trekpaarden die behendig tussen de graven manoeuvreren en zo het landschap met respect behandelen.

Het resultaat is een plek waar erfgoed, natuur en vakmanschap elkaar versterken, een rustpunt dat opnieuw toekomst heeft.

Unieke prehistorische site in Lommel blootgelegd

Op de toekomstige locatie van een nieuwe glasfabriek kwam een archeologische schat aan het licht: een uitzonderlijk goed bewaard prehistorisch kamp. Meer dan honderdduizend vondsten doken op uit de bodem – van vuurstenen werktuigen, oker tot verbrand botmateriaal – allemaal afkomstig van jagers verzamelaars die daar zo'n 14.000 jaar geleden leefden.

Dankzij de inspanningen van veel partners konden archeologen van de KU Leuven drie jaar lang intensief onderzoek uitvoeren. En dat loonde: de artefacten liggen nog precies zoals ze destijds zijn achtergelaten, verspreid over een grote zone met een intacte paleobodem. Uniek is ook de combinatie met een 63-tal bodemsporen waarvan 12 sporen met oker en enkele haardkuilen. Een zeldzaam venster op het leven van de vroegste bewoners van onze regio, en een ontdekking die in Noordwest-Europa nauwelijks haar gelijke kent.

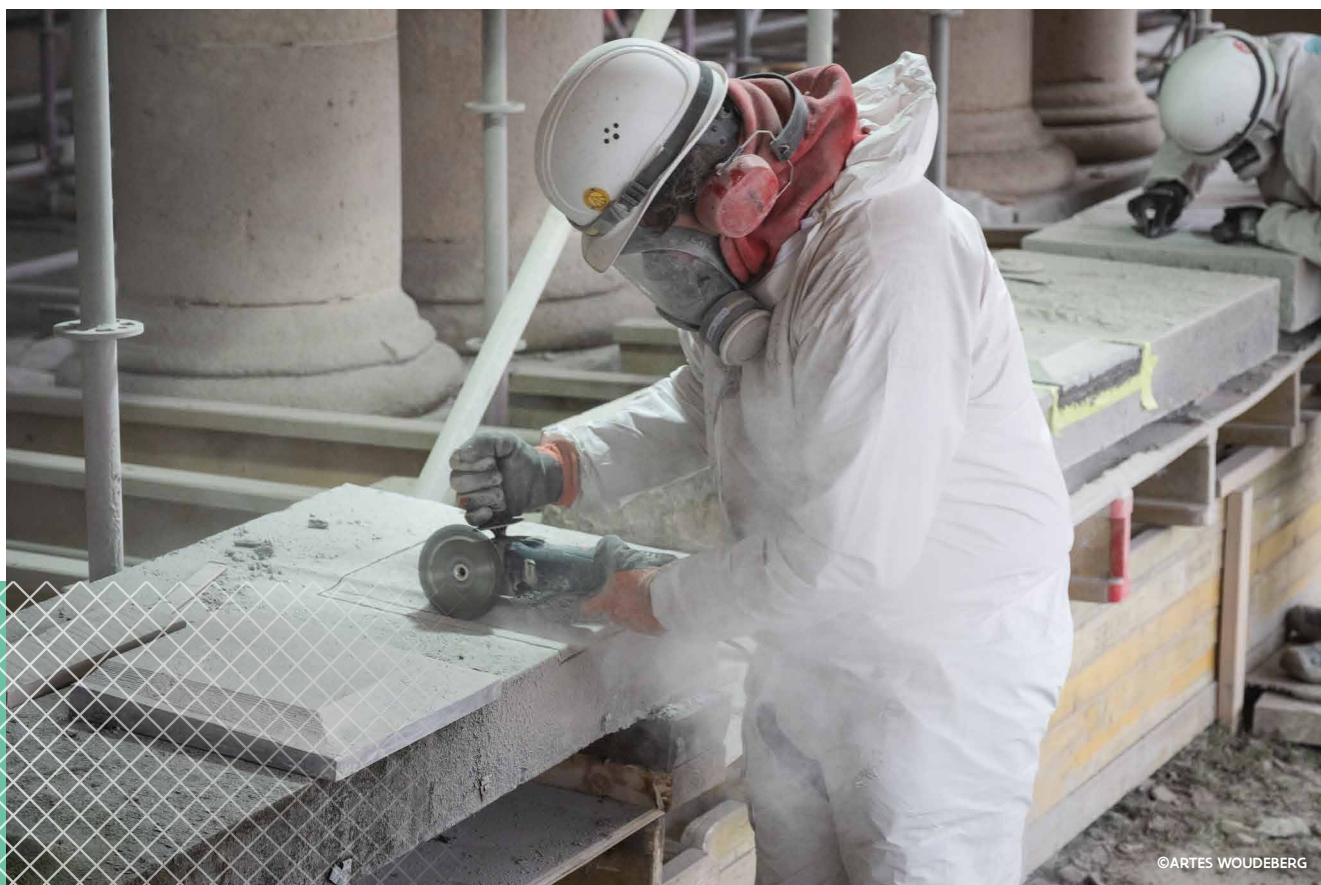
Restauratie Koninklijke Gaanderijen in Oostende

In september 2025 startte de langverwachte restauratie van de iconische Koninklijke Gaanderijen in Oostende. Deze monumentale wandelgalerij vormt een unieke schakel in het verhaal van de zeedijk en blijft een van de meest tot de verbeelding sprekende relictten van de belle époque. Onder de Gaanderijen konden welgestelde bezoekers ooit 400 meter lang beschut flaneren, terwijl de tweebeukige constructie in Euvillesteen de grandeur van het vroege 20ste-eeuwse kusttoerisme uitstraalt. Het beschermde monument vertelt zo een indrukwekkend hoofdstuk uit de geschiedenis van het kusttoerisme.

De nood aan een grondige restauratie was al langer duidelijk. Na jaren van onderzoeken en scenario's kwam in september 2024 eindelijk de doorbraak. Dankzij een hechte samenwerking tussen Stad Oostende, PMV, Restotel en de Vlaamse Regering konden de werken in 2025 effectief starten. De ambitie is om de Gaanderijen tegen de zomer van 2026 opnieuw in volle glorie te laten schitteren.

©ARTES WOUDEBERG

©ARTES WOUDEBERG

Educatie en publiekswerking archeologie

Veel van ons archeologisch erfgoed blijft verborgen onder de grond. Slechts nu en dan komt het kort tevoorschijn. Net daarom is er nood aan sterke verhalen en toegankelijke initiatieven die deze verborgen geschiedenis tot leven wekken. Dankzij de projectsubsidies voor educatie en publiekswerking krijgen organisaties de kans om mensen te laten kennismaken met de rijkdom van archeologisch onderzoek en collecties. In 2025 kwamen de geselecteerde projecten uit 2024 stilaan tot leven. We investeerden daarnaast ook in een nieuwe reeks projecten: zeven inspirerende initiatieven die het verleden tastbaar maken voor een breed publiek. Een volledig overzicht vind je op onze website.

Vermist en gevonden – In Flanders Fields Museum Ieper

Hoe laat je jongeren op een inspirerende manier kennismaken met hun erfgoed? In het project 'Vermist en gevonden' verdiepten achttien jongeren van het College in Ieper zich in de archeologie en geschiedenis van vermiste militairen van de Eerste Wereldoorlog. Ze spraken met experts en nabestaanden, lazen dagboeken en discussieerden over ethische vragen. Het resultaat: een pakkende documentaire die laat zien dat achter elke archeologische vondst een menselijk verhaal schuilt.

Iedereen Archeoloog! – SOLVA

Het Vierkante Meter – Iedereen Archeoloog! project laat bewoners op een bijzondere manier kennismaken met hun verleden: met hulp van professionele archeologen graven inwoners zelf een venster op het verleden. Tijdens het graafweekend in Herzele werd alvast duidelijk hoe archeologie krachtig kan verbinden: bewoners werden onderzoekers, de bodem een bron van dialoog en erfgoed kwam letterlijk naar boven.

1-2-3 STEM en Archeologie – Raakvlak

Met 123-STEM en Archeologie ontwikkelde IOED Raakvlak een nieuw educatief pakket voor kleuters en leerlingen van de eerste graad secundair. Kinderen en jongeren kruipen in de rol van archeologen, experimenteren, ontdekken én oefenen onderweg hun taalvaardigheid en STEM-skills.

Syntheseonderzoek archeologie

Archeologische kennis ontstaat niet in één klap. Jarenlang verzamelen archeologen sporen, vondsten en data op het terrein. Pas wanneer die stukjes samen worden gelegd, ontstaat een helderder beeld van hoe mensen vroeger leefden, werkten en hun omgeving vormgaven. Daarvoor is **syntheseonderzoek** nodig. Deze onderzoeken bundelen en interpreteren resultaten, scherpen methodes aan en leveren waardevolle referentiedata voor toekomstig archeologisch werk. De inzichten delen we via onze reeks SYNTAR.

In april 2025 organiseerden we de zesde studiedag Syntheseonderzoek Archeologie. De syntheseprojecten die in 2022 middelen ontvingen, stelden hun resultaten voor. Van archeozoologisch onderzoek, over een studie naar aardewerk uit de Metaaltijden, tot een analyse over de evolutie van houtbouw: de puzzelstukjes vallen stilletjes aan ineen.

SYNTAR 29: De kleine stad in de middeleeuwen

Hoe groeide een kleine stad uit tot een stedelijk centrum? In SYNTAR 29 pluizen onderzoekers het ontstaan en de evolutie van Deinze uit. Het onderzoek toont hoe materiële en geschreven bronnen elkaar aanvullen, maar ook kunnen tegenspreken. Zo maken historische teksten melding van verwoestende stadsbranden in de 14de en 15de eeuw, terwijl het bodemarchief daar voorlopig geen duidelijke sporen van toont. Net dat spanningsveld levert nieuwe onderzoeksvragen en inzichten op.

Deze casus onderstreept het belang van een geïntegreerde aanpak en vormt een sterk pleidooi voor gerichte stadsarcheologie. Alleen door het stedelijke bodemarchief systematisch te onderzoeken, in dialoog met historische bronnen, kunnen we het complexe ontstaan en de ontwikkeling van Vlaamse steden echt begrijpen.

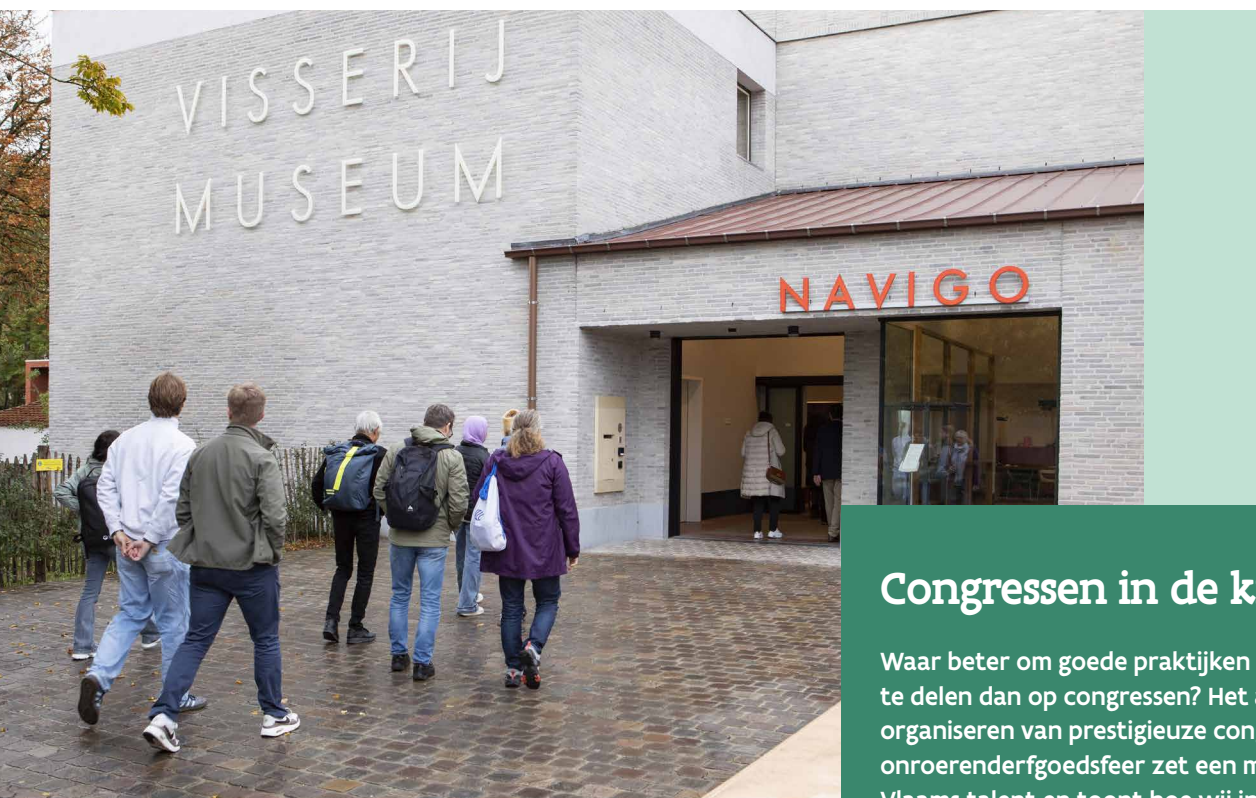

SYNTAR 32: Van hoeve tot dorp

Hoe en wanneer ontstonden onze dorpen? Historische bronnen en plaatsnamen boden al aanknopingspunten, maar bleven vaag. In SYNTAR 32 tonen onderzoekers van de Universiteit Gent en SOLVA hoe archeologie deze kennislacune kan vullen. Via een regionale synthese van archeologisch onderzoek in zuidwestelijk Vlaanderen reconstrueren zij voor het eerst vanuit archeologisch perspectief de ontstaansgeschiedenis van dorpen.

Het onderzoek wijst erop dat veel huidige woonkernen hun wortels hebben in de 9de en 10de eeuw. Kerk en begraafplaats speelden daarbij een sleutelrol: het begrafenisritueel werd verankerd in de nederzetting en gaf mee vorm aan het dorp. Tegelijk toont de studie dat dorpen geen statische entiteiten waren, maar zich ruimtelijk verder ontwikkelden, met onder meer het ontstaan van pleinen in de late middeleeuwen.

Congressen in de kijker

Waar beter om goede praktijken te tonen en te delen dan op congressen? Het aantrekken en organiseren van prestigieuze congressen in de onroerendergoedsfeer zet een megafoon op veel Vlaams talent en toont hoe wij in Vlaanderen aan voorbeeldige erfgoedzorg doen. We doen dit gestructureerd en onderbouwd. Daarom maakte het agentschap Onroerend Erfgoed een congresstrategie op die richtinggevend is voor de toekomstige congreskalender.

IKUWA8

In oktober streek de internationale onderwaterarcheologiegemeenschap neer in Oostende voor **IKUWA8**. Ongeveer 400 onderzoekers uit meer dan vijftig landen namen deel aan dit internationale congres. Deze editie stond volledig in teken van storytelling. Van de keynote van James Delgado tot de uitstap naar het vernieuwde museum in Vlissingen: overal werd duidelijk hoe krachtig verhalen zijn om wetenschappelijk onderzoek naar een breed publiek te brengen.

Het was een geslaagde editie, met dank aan alle partners: het VLIZ, de stad Oostende, het Agence Wallonne du Patrimoine, de VUB, de UGent, de Nederlandse RCE, het IKUWA Steering Committee, de provincie West-Vlaanderen en Urban Brussels.

ICAP2025

Samen met onder andere Universiteit Gent organiseerden we in september de 16de editie van **International Convention on Archaeological Prospection (ICAP2025)**. Dit congres biedt een platform voor het presenteren en bespreken van de nieuwste ontwikkelingen en innovatieve onderzoeken rond archeologische prospectie.

Het volledige scala aan benaderingen voor detectie, lokalisering en onderzoek van begraven cultureel erfgoed kwam aan bod: niet-invasieve technieken zoals geofysica nabij het oppervlak en remote sensing, maar ook invasieve benaderingen zoals boorgatonderzoek en proefgreppels, en een reeks bijbehorende methoden gericht op gegevensverwerking, visualisatie en archeologische interpretatie.

We delen kennis en expertise

Als agentschap vormen wij een baken voor de sector en zorgen we voor een referentiekader. We zetten hiervoor relevante, methodologische en vakspecifieke kennis en betrouwbare data in. Die opgebouwde kennis en expertise delen we graag met de sector en daarbuiten tijdens onze studiedagen. Want als de sector aan kwalitatieve erfgoedzorg kan doen, dan kunnen we samen zorgen voor een gemeenschap begeistert door erfgoed.

Trefdag inventariseren

In februari organiseerden we een succesvolle Trefdag Inventarisatie Bouwkundig Erfgoed, met meer dan 130 deelnemers. Lokale besturen, erkende onroerenderfgoedgemeenten, IOED's, collega's en erfgoedprofessionals wisselden kennis en ervaringen uit over het inventariseren van bouwkundig erfgoed.

Het programma combineerde theorie en praktijk: van de Vlaamse inventarismethodologie van de afgelopen zestig jaar tot het gebruik van erfgoedwaarden, selectiecriteria en onze thesaurus. Keynotes en praktijkvoorbeelden toonden hoe inventarisatie vandaag vorm krijgt en toekomstbestendig blijft.

Landschapscontactdag: stromende landschappen

In oktober vond de jaarlijkse Landschapscontactdag plaats in Zichem, met als thema 'Stromende landschappen'. Lezingen en casestudies toonden hoe historische watersystemen, van de Schelde- en Dendervallei tot Nederlandse watermolens, kunnen inspireren bij klimaatadaptatie en duurzaam rivierherstel.

Deelnemers verkenden het landschap tijdens excursies langs de Demer, met aandacht voor watergebonden erfgoed en landschapsontwikking. De dag blijft zo hét moment voor uitwisseling en inspiratie rond een veerkrachtig landschap.

Contactdag Bouwkundig Erfgoed: dorpse waarden

Op 10 december 2025 vulde het auditorium van het Herman Teirlinck-gebouw in Brussel zich voor de derde editie van de Contactdag Bouwkundig Erfgoed. Na eerdere edities rond authenticiteit (2021) en meerstemmigheid (2023) lag de focus in 2025 op dorpse waarden.

Hoe kan erfgoed een rol spelen in de uitdagingen waar dorpen in Vlaanderen nu en in de toekomst mee te maken krijgen? Dorpse waarden zien we niet enkel in de gebouwen die een dorp vormen. We vinden ze in het volledige weefsel van een dorp, zijn aanleg en structuren, het aanwezige groen en het omliggende landschap ... maar zeker ook in het sociale en culturele aspect.

Verdiepende opleiding vroege middeleeuwen

Op 19 december vond een volledig volzette verdiepende opleiding plaats over de inzichten uit het recent gepubliceerde hoofdstuk 'vroege middeleeuwen 2.0' van de onderzoeksbalans. Voor een vol auditorium werd een unieke stand van zaken gepresenteerd van vijftig jaar archeologisch onderzoek, aangevuld met kritische reflecties op de huidige archeologische praktijk en het toekomstige kennispotentieel. Het programma was opgebouwd als een drieluik rond de onderzoeksbalans, bewoning, begraving en landschap, en de materiële cultuur, en bood de deelnemers een waardevol moment van synthese, reflectie en vooruitblik.

We bundelen de krachten rond sterke erfgoedthema's en geven daardoor richting

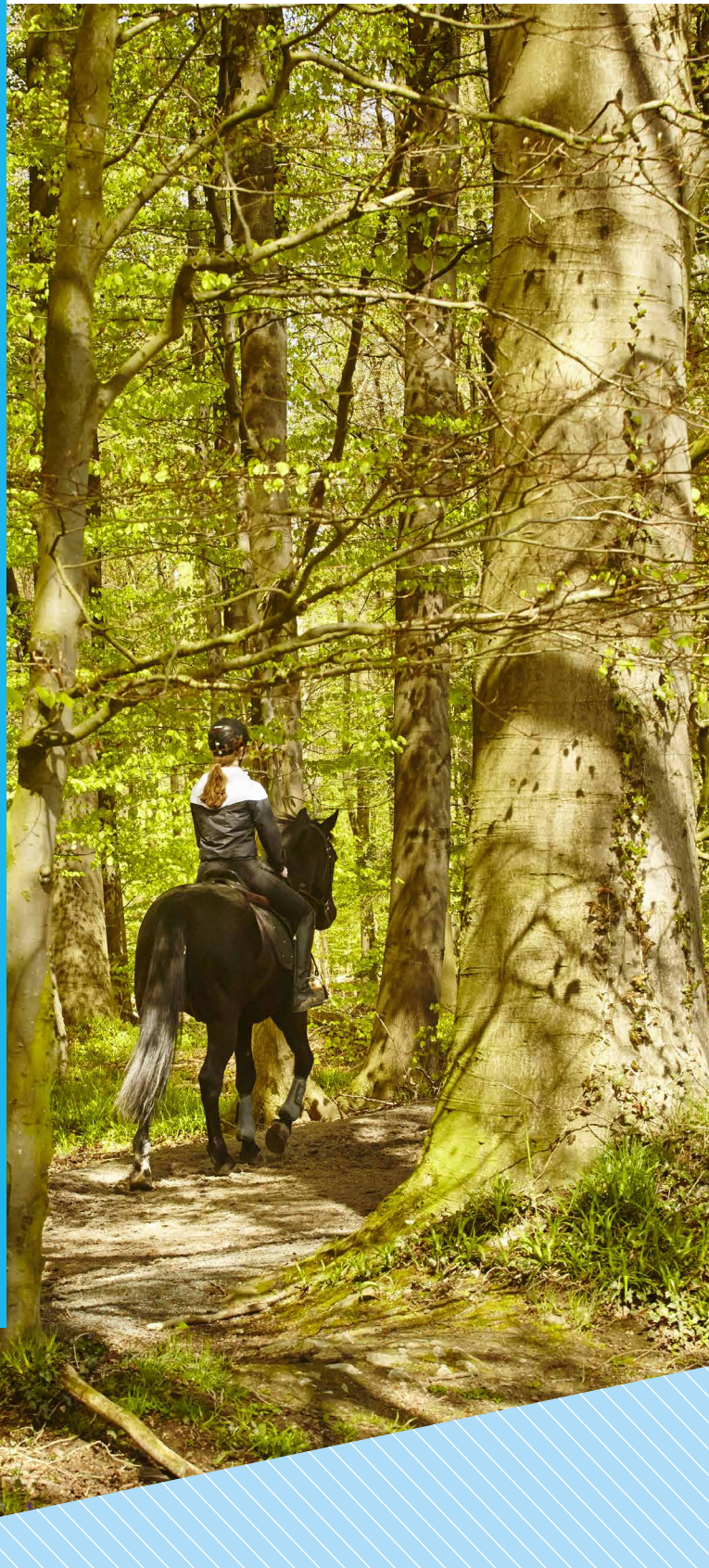
De samenwerking tussen verschillende soorten erfgoedzorgers, binnen de klassieke onroerenderfgoedsector én daarbuiten, bevordert een gecoördineerde en effectieve aanpak van onroerenderfgoedzorg. Door krachten te bundelen en te kiezen voor duidelijke thema's, maken we een gezamenlijke inspanning mogelijk. Zo willen we ervoor zorgen dat onroerend erfgoed leeft in de gemeenschap en dat de gemeenschap op haar beurt wil bijdragen aan onroerend erfgoed.

We zetten in op erfgoed als hefboom

Het agentschap Onroerend Erfgoed kiest sinds deze beleidsperiode voor een aantal grote inhoudelijke (erfgoed)beleidsthema's als uithangbord voor het erfgoedbeleid. Elk van de thema's heeft een duidelijke erfgoedcomponent, omvat de verschillende aspecten van het erfgoedbeleid (kennisopbouw, bescherming, beheer, beleid, communicatie), maar heeft ook een duidelijke, bredere maatschappelijke dimensie.

We benaderen de thema's vanuit gemeenschappelijke belangen en zetten er al onze instrumenten gericht op in. Waar mogelijk schakelen we Vlaamse erfgoedeigendommen als proefterreinen in en treden we co-creatief op. We bundelen met andere woorden alle krachten om erfgoed mee een deel van de oplossing te laten worden. We sluiten daartoe actiegerichte deals, de 'Fier op dat van hier'-deals, die de volle breedte van het erfgoedbeleidsveld bespelen, effectief de (Vlaamse) beleidskeuzes en prioriteiten weerspiegelen, partners mobiliseren, maar die bovenal voor concrete engagementen staan en leiden tot zichtbare resultaten.

Het inzetten op deze thema's is een **work in progress** en in 2025 verrichtten we vooral veel werk achter de schermen.

Versterken van buurten en dorpskernen

Met het thema 'Versterken van buurten en dorpskernen' geven we het signaal dat we vanuit de erfgoedzorg de maatschappelijke kaart trekken. Samen met lokale partners zoeken we een gezamenlijk verhaal. We sporen gemeenschappen aan om actief het verhaal van hun plek te vertellen.

Transversaal beheer van landgoederen

Het onroerendergoedrichtplan rond het thema 'Transversaal, holistisch en coöperatief beheer van landgoederen' resulteerde in een actieplan dat we uitvoeren, evalueren en oriënteren in de richting van concrete werven. De ambitiebepaling is in 2025 gebeurd; in 2026 rollen we dit verder uit met onder andere inspiratiesessies en een begeleidingstraject.

Toekomstgerichte zorg voor religieus erfgoed

Met de Fier op dat van Hier-deal 'Toekomstgerichte zorg voor religieus erfgoed' mobiliseren we partners om gezamenlijk een afgesproken menu aan ontwikkelingen op het terrein te realiseren en erfgoed als hefboom in te zetten voor bredere maatschappelijke ontwikkelingen. We willen erfgoedgemeenschappen aansporen om hun kerk open te stellen voor het publiek en lanceren hiervoor deze beleidsperiode een oproep voor project-subsidies.

We bundelen de krachten met partners

Zorgen voor een gemeenschap begeistert door erfgoed, dat doen we niet alleen. Wél samen met onze partners. Ook in 2025 sloegen we de handen in elkaar met organisaties, zowel binnen de erfgoedsector en als daarbuiten.

Samen met lokale besturen: Lokale besturen staan dicht bij de burger en bij het terrein, en zijn zelf ook erfgoedbeheerders. Zij zijn dan ook sleutelpartners in een beleid dat mensen centraal stelt. We bereidden geïnteresseerde kandidaat-onroerenderfgoedgemeenten voor op de volgende erkenningsrondes en nodigden onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten uit op de jaarlijkse netwerkdag. Daarnaast organiseerden we een opleiding tot gemeentelijk verbalisant en een webinarreeks over beleidsplanning in samenwerking met FARO.

Lokale besturen kunnen zich sinds 2023 aansluiten bij de Inventaris Onroerend Erfgoed, waar het agentschap Onroerend Erfgoed hen natuurlijk bij ondersteunt. In 2025 hebben vijftien besturen zich aangesloten, wat het totaal brengt op 52! Zo werken we samen aan een actueel overzicht van al het onroerend erfgoed in Vlaanderen.

Samen met Departement Cultuur, Jeugd en Media

(DCJM): Onroerend, roerend en immaterieel erfgoed zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en vertellen samen het verhaal van Vlaanderen. Daarom werken we al jaren nauw samen met DJCM, of het nu gaat over Topstukken, vakmanschap of gemeenschapsvorming.

In februari organiseerden we samen een inspiratiedag over intergemeentelijk samenwerken. Samenwerken over de gemeentegrenzen heen biedt immers heel wat voordelen voor de jeugd-, cultuur- en erfgoedsector, maar is nog niet overal even goed ingeburgerd. Tijdens deze dag schotelden we lokale besturen een gevarieerd programma voor van vooral interactieve sessies over alle aspecten van intergemeentelijk samenwerken. Tijdens verdiepende sessies kwam ook transversaal samenwerken rond erfgoed aan bod.

Daarnaast werkten we samen met DJCM rond *risk preparedness*. Een groeiend aantal risico's bedreigt onze maatschappij: overstromingen, stormen, langdurige droogtes, elektriciteitspannes, vandalisme ... Hierbij lopen niet enkel wij gevaar; ook ons erfgoed staat onder druk. Wat gebeurt met erfgoed in Vlaanderen en Brussel-Hoofdstad als er zich zo'n ramp voordoet? Onderzoekers bogen zich over dat vraagstuk en publiceerden beleidsaanbevelingen in **een uitgebreid rapport**.

Naar aanleiding van het zesjarig bestaan van het vernieuwde decreet Kunst in Opdracht bundelden het Platform Kunst in Opdracht en het agentschap Onroerend Erfgoed hun krachten. Samen organiseerden wij op 16 mei 2025 in het Kasteel van Gaasbeek de inspiratiedag 'Kunst in Opdracht' in erfgoedcontext. Tijdens deze dag werd de bestaande regeling opgefrist, werden ervaringen gedeeld en kansen en uitdagingen voor de toekomst besproken. Het doel was de deelnemers te enthousiasmeren om samen aan de slag te gaan met kunstopdrachten. Daarmee werd de samenwerking met het Platform Kunst in Opdracht versterkt en een basis gelegd voor toekomstige inspirerende acties voor publieke en private opdrachtgevers.

Samen met Departement Omgeving, Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaamse Landmaatschappij en Toerisme Vlaanderen:

De Vlaamse Parken (Landschapsparken en Nationale Parken) zijn een motor voor streekwaliteit en -ontwikkeling en ze versterken ook de internationale uitstraling van Vlaanderen. In de Vlaamse Parken zijn erfgoed, natuur, landbouw en toerisme in het landschap met elkaar verbonden.

In 2025 gingen de Landschapsparken voor het eerst aan de slag met de langtermijnfotomonitoring van hun landschappen, die door het agentschap Onroerend Erfgoed is opgezet in het kader van het Vlaams Parkenbureau. De Nationale Parken volgen in 2026. Ter gelegenheid van de European Day of Parks werd een video uitgebracht om de Vlaamse Parken in de kijker te zetten. Tot slot werd een eerste reeks landschappelijke gehelen in de Vlaamse Parken geactualiseerd.

Samen met alle entiteiten van beleidsdomein

Omgeving: In 2025 traden in Vlaanderen nieuwe lokale besturen aan. Een uitdagende opdracht waarbij de Vlaamse overheid de gemeenten graag ondersteunt. We bundelden de krachten met de negen entiteiten van het beleidsdomein Omgeving en gingen als één Vlaamse overheid op pad tijdens een heuse roadshow om lokale besturen wegwijs te maken in onze materie.

© DUPREZ GIDS BENNY

Samen met Herita: In 2024 werd Herita erkend als eerste Vlaamse erfgoednetwerk. In 2025 verankerden we dat nauwe partnerschap in een samenwerkingsovereenkomst voor de periode 2026-2030 en bevestigden daarmee ons vertrouwen in Herita. Concreet betekent dit partnerschap: krachten bundelen, expertise delen en samen richting geven. Zo versterken we elkaars impact. De samenwerkingsovereenkomst zorgt voor voldoende steun om de erfgoedlocaties in het portfolio van Herita tegen 2030 voorbeeldig te restaureren, te beheren en er een publiekswerking uit te rollen.

Samen met Stichting Kempens Landschap en Erfgoedstichting Vlaams-Brabant: In 2025 verankerden we onze samenwerking met deze twee erfgoedspelers dankzij een samenwerkingsovereenkomst voor 2026. Zo kunnen wij hen als regionale erfgoedportfoliobeherende organisaties sterker ondersteunen en kunnen deze organisaties erfgoed tastbaarder en bereikbaarder maken in hun respectievelijke regio's.

Detectum als structurele gesprekspartner voor metaaldetectie: Hiermee krijgt de snelgroeiende groep van meer dan 10.000 erkende metaaldetectoristen één duidelijk aanspreekpunt. Deze samenwerking versterkt de uitwisseling van kennis en vondstmeldingen en vergemakkelijkt overleg met andere erfgoedpartners. Detectum bundelt belangen, bevordert afstemming en ondersteunt een duurzame samenwerking rond metaaldetectie en archeologisch onderzoek in Vlaanderen.

Onroerenderfgoedrichtplannen in de kijker

Met de Onroerenderfgoedrichtplannen (OERP) sloeg het Vlaams erfgoedbeleid in 2015 een nieuwe weg in. We gebruiken de plannen om erfgoed te behouden en te ontwikkelen voor de toekomst. Samenwerking, vertrouwen en gedeelde ambities van zoveel mogelijk belanghebbenden staan centraal bij de opmaak. De ervaringen en expertise die we opbouwden tijdens de eerste richtplannen, goten we in een handleiding die andere erfgoedpartners nu ook in staat stelt om zelf aan de slag te gaan met dit instrument.

Een actieprogramma voor Doel

Op 2 december 2025 ondertekende Vlaams minister voor Onroerend Erfgoed Ben Weyts het OERP Linkerscheldeoever. Dat OERP is een richtkader voor de initiatieven met een impact op het erfgoed in Doel en de omliggende polders.

Concreet formuleerden we negen ambities. Op basis van die ambities werken we nu samen met alle betrokken partijen een actieprogramma uit, waarin we die visie omzetten naar concrete acties. Centraal in die ambities staat het evenwicht tussen erfgoed en moderne uitdagingen, zoals havenuitbreiding, natuurbeheer, landbouw, het Sigmaplan, bewoning en toerisme. De historische indeling van het dorp, dat in een dambordpatroon is gebouwd, zal als inspiratie dienen voor nieuwe ontwikkelingen. Er is ook aandacht voor de dijken, beeldbepalende polderhoeves en militair erfgoed zoals forten en linies.

Een feestje voor de mergelgroeve in Riemst

Op 10 mei 2025 vierden we de bescherming van de mergelgroeve Grote Berg in Zussen (Riemst) bij de ingang van de groeve. Op hetzelfde moment kregen de eigenaars van de woningen boven de groeve de kans op een rondleiding in de mergelgroeve en langs de bovengrondse sporen. De interesse en trots voor het erfgoed zijn bij eigenaars groot.

@ERWIN WOLFS

Pilootwerking voor landgoederen

In 2025 startten we het project 'Beleidsveldoverschrijdende pilootwerking op landgoederen in private en publieke eigendom'. We organiseerden onder andere een infosessie voor Departement Omgeving, Agentschap voor Natuur en Bos, Agentschap Landbouw en Zeevisserij, Agentschap Innoveren & Ondernemen, Vlaamse Landmaatschappij en Toerisme Vlaanderen. Daar legden we hen het doel uit van de pilootwerking en vroegen we om hun medewerking. We rondten in 2025 de verkennende studie af naar een geïntegreerde aanpak voor landgoederen in Vlaanderen. In de pilootwerking integreren we het resultaat van deze actie: de opmaak van een toekomstplan voor landgoederen. Ten slotte startten we de actie 'Het begrip 'historisch landgoed' inbrengen in de Landschapsatlas' uit het actieprogramma op.

©FRANS VAN ESCH

We leggen de focus op mensen

Erfgoed heeft geen intrinsieke betekenis of finaliteit. Het zijn mensen die betekenis geven aan erfgoed. Het zijn mensen die erfgoedzorg waarmaken. Daarom leggen we in alles wat we doen de klemtoon op de mensen achter het erfgoed. Ook in 2025 zetten we ons elke dag in voor de mensen achter het erfgoed.

De erfgoedbeheerder centraal!

In de zorg voor onroerend erfgoed sta je er niet alleen voor. Het agentschap Onroerend Erfgoed staat erfgoedzorgers bij met persoonlijk advies over de soms moeilijke afwegingen én met financiële steun. Deze beleidsperiode maken we er werk van om de regelgeving, het administratieve instrumentarium en de procedures te optimaliseren.

Oproepenkalender voor 2025-2029 gelanceerd

Deze beleidsperiode lanceren we twee oproepen voor erfgoedpremies. In 2025 beet de oproep voor projecten die iconisch monumentaal erfgoed centraal stellen de spits af. Later in de beleidsperiode volgt een oproep voor projecten die religieus erfgoed nieuw leven inblazen.

Oproep meerjarenpremies gelanceerd

In het verleden zorgden meerjarenpremieovereenkomsten al voor bijzondere restauraties van iconisch erfgoed. Denk maar aan de Lakenhallen in Ieper, be-MINE in Beringen, de Boekentoren in Gent of het begijnhof van Lier.

In 2025 lanceerden we een oproep voor **meerjarenpremies voor iconisch erfgoed**. Overheidspartners en private actoren zijn uitgenodigd om projecten voor te stellen die monumentaal erfgoed centraal stellen. De ingediende projecten moeten zich richten op een breed publiek en naast de technische restauratie ook het verhaal van het erfgoed vertellen. Zo krijgen historische gebouwen, landschappen en objecten niet alleen een fysieke restauratie, maar ook een hernieuwde betekenis in het collectieve geheugen.

Wikken en wegen...

Aan de slag gaan met erfgoed is altijd fascinerend en soms complex. Dan moet je wikken en wegen. Gelukkig is er op elke vraag wel een antwoord dankzij onze afwegingskaders! Ook in 2025 toonden we daarmee de juiste weg vooruit binnen uitdagingen bij erfgoedzorg vandaag.

Afwegingskader asbestveilig erfgoed

Vlaanderen wil tegen 2040 asbestveilig zijn. Dat geldt ook voor beschermd erfgoed, waar asbest vaak voorkomt door bouw- en renovatiepraktijken uit de vorige eeuw. Soms maken die materialen deel uit van het erfgoed zelf en kunnen ze niet zomaar verdwijnen. **Het afwegingskader** biedt houvast om per dossier de juiste keuzes te maken en veiligheid en erfgoed zorgvuldig tegen elkaar af te wegen.

Open Monumentendag stond in 2025 in het teken van 'In stijl!', waar alles draaide rond bouwstijlen en architectuur. Een ideaal jaar om **art deco in de kijker te zetten**, vanwege het honderdjarige bestaan van de stijl. In 1925 kwam art deco namelijk helemaal tot leven tijdens de Exposition internationale des arts décoratifs et industriels modernes in Parijs. Over heel Vlaanderen gingen organisatoren aan de slag met art deco: van Antwerpen tot Izegem, en van Sint-Niklaas tot Ieper.

Zorgen voor een gemeenschap begeesterd door erfgoed

Om te kunnen zorgen voor een gemeenschap door erfgoed is het essentieel om de gemeenschap actief te betrekken bij het erfgoed, hen op pad te sturen, hen te laten beleven. Daarom zijn publieksinitiatieven van groot belang. Ze geven namelijk een gezicht aan de erfgoedsector. We blijven investeren in deze momenten en initiatieven.

Ons archeologiedepot in Vilvoorde bewaart en beheert het vondst- en staalmateriaal van meer dan 2000 archeologische sites en contexten, van de prehistorie tot en met de Tweede Wereldoorlog. Tijdens de **Archeologiedagen 2025** zwaaiden we onze deuren wijd open voor de nieuwsgierige archeologieliefhebber. Wat gebeurt er met vondsten en stalen na een opgraving? Onze conservatoren en onderzoekers gaven **een exclusieve kijk achter de schermen**.

Voor wie op zoek was naar meer actie stonden **fietstochten langs verborgen archeologieverhalen** op het programma. Samen met lokale intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten in Oost-Vlaanderen en Limburg namen onze archeologen het publiek mee op ontdekkingstocht.

Op de **Dag van de Wetenschap** sloegen we voor het tweede jaar op rij de handen in elkaar met de andere **Vlaamse Wetenschappelijke Instellingen** voor een heus wetenschapsfestival 'Expeditie (W)onderzoeker' in Plantentuin Meise. Aan onze stand '**Van vondst tot verhaal**' kon jong en oud mysteries ontrafelen van röntgenfoto's van archeologische objecten, een Merovingische ketting namaken én leren hoe verschillende materialen zorgvuldig bewaard worden om hun verhalen te beschermen.

What have the Romans ever done for us? Dat kan je ontdekken in het **vierde seizoen van onze podcast De ArcheoToog** over de Romeinse Revolutie. Van de gevolgen van de verovering van onze streek door Caesar, over het bouwen van villa's, steden, wegen en tempels, tot vergeten rituelen en de iconische eetcultuur. Alles passeerde de revue. Onze presentatoren nodigden academici, veldarcheologen, auteurs én zelfs een hobbykok uit om feit van fictie te scheiden en te ontrafelen wat de Romeinen écht voor ons betekend hebben. De ArcheoToog is intussen genomineerd voor een Kortom Award!

De ArcheoToog in cijfers:

- 4 seizoenen
- 45 gasten aan de Toog
- 18 uur luisterplezier
- 75.000 keer beluisterd
- 2400 abonnees op Spotify

Hoe verbind je een 16de-eeuwse schilderkaart met het digitale Vlaanderen van vandaag? De Claeissenskaart (1601), een nauwkeurige kopie van Pieter Pourbus' beroemde kaart van het Brugse Vrije, hing eeuwenlang veilig in het Brugse Stadsarchief. Vandaag is ze niet alleen gedigitaliseerd, maar ook gegeorefereerd én volledig raadpleegbaar via het Geoportaal van Onroerend Erfgoed. Een opmerkelijke stap in dit digitaliseringsproject was de **Mapathon** in maart 2025. In de kapel van het Brugse Vrije gingen vijftig erfgoedvrijwilligers samen aan de slag om 1855 grondcontrolepunten op de schilderkaart te identificeren en te koppelen aan het huidige landschap. **De kaart is nu volledig ontsloten op het Geoportaal.**

Dat de belangstelling voor **archeologische opgravingen** sterk leeft, werd in 2025 opnieuw duidelijk bij onder andere de publiekswerking rond twee opgravingen in Boekhoute (Assenede) en Onze-Lieve-Vrouw-Waver. Rond deze sites zetten we, samen met partners, bewust in op betrokkenheid van het publiek. Vertelavonden en open sleuendagen kenden een grote opkomst. Ook gingen we voor de eerste keer 'live' bij een opgraving: om iedereen in Vlaanderen de kans te geven de unieke vondst van een grafelijke motte in leper te bewonderen, experimenteerden we met een livestream op social media. En met succes: bevolgen en kundige sprekers, warme reacties, en we mochten heel wat kijkers en volgers verwelkomen.

We gingen een samenwerking aan met **de Vlaamse Geschiedenis Olympiade**, een onderwijsproject waarin jongeren geschiedenis en erfgoed tot leven brengen via creatieve en innovatieve projecten. Met onze kennis en expertise begeleiden we groepjes van leerlingen bij hun traject. De resultaten (en de winnaar!) worden in 2026 bekendgemaakt.

The Great Museum of the Sea (and the Lakes and the Rivers)

Seventy-one percent of the Earth

IKUWA 8

ONROEREND ERFGOED OVER GRENZEN HEEN

Internationale werking in de kijker

Uitdagingen binnen erfgoedzorg stoppen niet aan de grens. Daarom is het van belang altijd de vinger aan de pols te houden en ons te laten inspireren door wat er beweegt op het terrein; niet alleen in Vlaanderen, maar in de hele wereld. Een internationale krachtenbundeling is nuttig, nodig en op het terrein soms ook gewoon onvermijdelijk. Uitwisseling is ook logisch: er valt te leren van de praktijken en ervaringen in het buitenland, maar we hebben ook eigen expertise om uit te dragen.

Internationale samenwerking over het architecturale werk van Le Corbusier

In september 2025 nam Vlaanderen deel aan de tiende jaarlijkse bijeenkomst van de International Standing Conference (ISC) van de Le Corbusierwerelderfgoedserie in Genève. Tijdens deze bijeenkomst wisselden de zeven betrokken landen kennis uit over de staat van instandhouding van de zeventien erkende sites en werd gewerkt aan de herziening van het internationale managementplan, met aandacht voor governance, transparantie en samenwerking. Vlaanderen bracht onder meer lopende en geplande ingrepen aan de woning Guiette onder de aandacht. Daarnaast werd beslist dat België in 2026 het voorzitterschap van de ISC opneemt én de conferentie in Antwerpen zal hosten, in het kader van honderd jaar Maison Guiette en tien jaar werelderfgoederkenning.

Vlaams-Nederlandse samenwerking rond kennisdeling instandhouding bouwkundig erfgoed

Binnen de Wetenschappelijk-Technische groep voor Aanbevelingen rond bouwrenovatie en monumentenzorg die actief is in Nederland en Vlaanderen (WTA Nederland Vlaanderen) werkten we samen met overheids- en sectorvertegenwoordigers om vorming en netwerking te organiseren rond actuele thema's over instandhouding van bouwkundig erfgoed. Zo organiseerden we in april samen een studiedag in Delft over nieuwe trends en innovatieve materialen in de restauratie en een studiedag over instandhouding van jong erfgoed in november in Rotterdam.

Vier jaar lidmaatschap UNESCO Werelderfgoedcomité

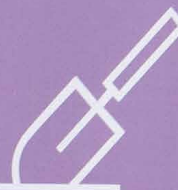
Van 2021 tot 2025 vertegenwoordigde België West-Europa in het comité dat beslist over wat werelderfgoed wordt en hoe we het beschermen. Zo heeft Vlaanderen vier jaar lang met grote inzet en expertise mee de agenda bepaalt. Eén van de markante hoogtepunten was ongetwijfeld de succesvolle inschrijving van de 'Begraafplaatsen en Herdenkingsmonumenten van de Eerste Wereldoorlog (westelijk front)' in 2023.

Alliance for Research on Cultural Heritage in Europe

Na drie jaar samenwerking binnen het Horizon Europe-project 'Alliance for Research on Cultural Heritage in Europe' (ARCHE) blikten we tijdens het slotevenement terug én vooruit. Dat moment organiseerden we samen met het Franse Fondation pour la Science du Patrimoine in september in Brussel. Het evenement bood een podium om resultaten te delen en samen te bouwen aan de toekomst van erfgoed in tijden van klimaatverandering en andere uitdagingen. Met het nieuwe partnerschap Resilient Cultural Heritage, waar het agentschap de Belgische trekker wordt en dat goed is voor zo'n 200 miljoen euro gezamenlijke onderzoeks- en disseminatie initiatieven, zetten we een stap naar een sterker en meer verbonden Europees erfgoedlandschap.

Wat zit er in de grond?

Wij onderzoeken het voor jou,
samen met onze partners.

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

www.o

ONDERZOEK & CIJFERS

Beschermingen in de kijker

In 2025 werden er tien definitieve beschermingsbesluiten ondertekend. Een greep uit het meest in het oog springende nieuwe erfgoed:

Abdij van Beaulieu in Wortegem-Petegem

Binnen een pakket van bijzonder waardevolle landschappen in de ruime Vlaamse Ardennen-regio werd onder meer de voormalige kloostersite, zogenaamd 'Abdij van Beaulieu' in Wortegem-Petegem en Oudenaarde beschermd. Daarbij hoort ook het landbouwareaal van de Steenkouter en Kloosterkouter en de Langemeersen in de Scheldevallei. Het clarissenklooster was één van de rijkste geestelijke instellingen van Vlaanderen en kende een tweede bloeiperiode in de 17de eeuw. Het traditionele landschap daarrond is bijzonder gaaf gebleven. Ook het herkenbare meerskantgehucht Huiwede werd betrokken in de bescherming.

Panamarenkohuis in Antwerpen

Het agentschap Onroerend erfgoed werkte in 2025 mee aan de bescherming en het beheer van de voormalige atelierwoning van de Antwerpse kunstenaar Panamarenko. Het agentschap begeleidde het bezoek van de minister en Eveline Hoorens, weduwe van de kunstenaar. Zij vatte het als volgt samen: "De erkenning van het Panamarenkohuis als beschermd monument is een mijlpaal voor Panamarenko's nalatenschap. Zijn woon- en werkplek blijft hierdoor een unieke plek die generaties blijft inspireren en zijn nalatenschap door de tijd laat reizen. Het helikopterplatform is er klaar voor! De Panamarenko Foundation is de Vlaamse overheid, het M HKA, Hans Willemse en Luc Deleu dankbaar voor de gezamenlijke weg hiernaartoe."

Architectenwoning Marie-José Van Hee in Gent

In 2025 startte het agentschap Onroerend Erfgoed de beschermingsprocedure op voor de eigen woning van de Gentse architecte Marie-José Van Hee. Met deze woning uit 1994-1997 wordt een nieuw hoofdstuk toegevoegd aan het beschermde erfgoed van Vlaanderen. En wat voor één: het oeuvre van Marie-José Van Hee heeft een enorme internationale weerklank en haar eigen woning geldt binnen dit oeuvre als een sleutelwerk. Typische kenmerken van haar architectuur die we terugvinden in deze woning zijn het ingekeerde en geborgen karakter rond een besloten binnentuin, de bedrieglijke eenvoud, de zintuiglijke materialiteit, en de bestudeerde lichtinval.

Burgerhuis De Coutere-Plas in Deinze

De viering van het honderdjarige bestaan van art deco in 2025 werd afgesloten met de voorlopige bescherming van het burgerhuis De Coutere-Plas in Deinze. Deze vroege art deco-parel is ontworpen in 1920 door de Gentse architect Jules Van den Hende als een visitekaartje voor de bouwheer. Emiel De Coutere-Plas leidde een familiebedrijf dat actief was in de lokale zijdenijverheid. De decoratieve afwerking verbeeldt het verhaal van de zijderupsen en -vlinders, de witte moerbeï en elementen uit het productieproces. Het huis is zo een getuige van deze verdwenen nijverheid. Het totaalwerk in kunststeen, mozaïek, metaal, hout en glas straalt vakmanschap uit. Bas-reliëfs van Geo Verbanck vervulden het plaatje. Dankzij de jarenlange zorg van de eigenaar bleef het uitzonderlijke huis met interieur bewaard voor de toekomst.

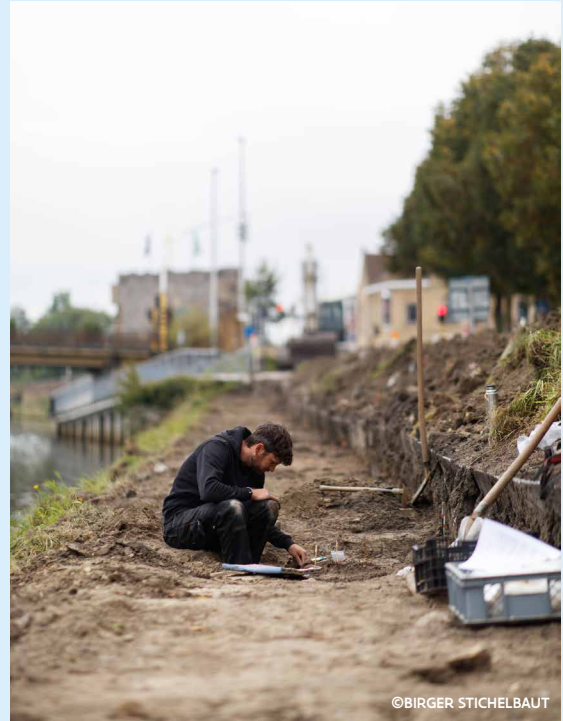
Archeologische toevalsvondsten in de kijker

Soms komen mensen toevallig een kleine munt, oude funderingen of een grote potscherf tegen in de grond. Die kunnen de plaats aanduiden van een archeologische site. Daarom is het dan belangrijk dat archeologen ter plaatse komen om verder onderzoek uit te voeren. Bij toevalsvondsten organiseert het agentschap Onroerend Erfgoed het onderzoek en financiert het ook. De volgende toevalsvondsten deden de mond collectief openvallen in 2025:

Opgravingen aan de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Waver

Tijdens rioleringswerken in het centrum van Onze-Lieve-Vrouwe-Waver stootte de aannemer op resten van het oude kerkhof. In mei en juni 2025 troffen archeologen aan de noordzijde van de kerk 144 heel goed bewaarde menselijke begravingen aan. Sommige skeletten zaten nog in een kist, met resten van kledij, zoals knopen of stukjes textiel, sommigen hadden een paternoster meegekregen als grafgift. Deze combinatie van vondsten en de goede bewaringsomstandigheden is uitzonderlijk en maakt deze vindplaats heel waardevol voor archeologen.

De opgraving biedt een unieke kans om meer te leren over het leven van 'gewone mensen' in het verleden. Door de diversiteit aan begraven individuen (verschillende leeftijden, geslachten, sociale achtergronden...) en de uitzonderlijke bewaringstoestand ontstaat een rijke dataset voor fysisch antropologisch en historisch onderzoek. Door de grote hoeveelheid skeletten zijn ook statistisch onderbouwde vergelijkingen mogelijk met andere historische begraafplaatsen in Vlaanderen.

©BIRGER STICHELBAUT

Sporen van Belgische soldaten uit WOI langs de Uzerdijk in Diksmuide

Bij de aanleg van een nieuw fietspad op de oever van de Ilzer in Diksmuide, stootte de aannemer op resten van bunkers en schuilplaatsen uit de Eerste Wereldoorlog. Archeologen van het agentschap Onroerend Erfgoed vonden bij de daaropvolgende evaluatie ook het lichaam van een Belgische soldaat, die sneuvelde in de loopgrachten en meer dan honderd jaar achterbleef in de modder op de oever van de Ilzer.

De vondst van vermiste Belgische gesneuvelden is erg zeldzaam. Ondanks uitvoerig onderzoek lukte het jammer genoeg niet om de soldaat te identificeren, de context was te zwaar verstoord doorheen de tijd. Na het archeologisch onderzoek werd het lichaam overgedragen aan het Belgische leger, en op 10 november 2025 plechtig en onder grote publieke belangstelling bijgezet op de militaire begraafplaats van De Panne.

Vernieuwde Onderzoeksbalans over de vroege middeleeuwen

De onderzoeksbalans archeologie biedt een overzicht van de **beschikbare archeologische kennis over een bepaalde tijdsperiode** en speelt dus een belangrijke rol in zowel archeologisch onderzoek als het erfgoedbeleid in Vlaanderen. Een actuele onderzoeksbalans voorkomt dat archeologen voor elk project opnieuw een synthese moeten maken. Daarnaast helpt de balans bij de afweging van het potentieel voor kenniswinst, wat essentieel is voor het evalueren van de noodzaak van archeologisch onderzoek.

Het hoofdstuk 'vroege en volle middeleeuwen' van de onderzoeksbalans dateerde al uit 2008. Sindsdien leidde preventief archeologisch onderzoek tot een grote hoeveelheid nieuwe data en inzichten. Een update van de **onderzoeksbalans vroege middeleeuwen** is sinds 2025 beschikbaar.

Wat zit er in de grond?

In het Vlaamse straatbeeld zie je weleens archeologen aan het werk. De resultaten van al dat graafwerk worden nauwgezet bijgehouden en gepubliceerd in eindverslagen, bedoeld voor archeologen. Wij hebben uit al die opgravingsresultaten de mooiste en meest begeisterende verhalen uitgezocht, dingen waar zelfs de archeologen van staan te kijken, en gebundeld in **'Wat zit er in de grond? Archeologische hoogtepunten van 2024'**.

Een verhaal uit ons depot: het middeleeuws leerensemble uit Ieper, De Meersen duurzaam geconserveerd

De opgravingen op de site Ieper – De Meersen, in het historische hart van de stad, brachten een uitzonderlijk rijk ensemble van middeleeuwse leervondsten aan het licht, vooral uit 13de-eeuwse grachten en kuilen. Dankzij de natte bodem bleef het organische materiaal, zoals schoenen en riemen, bewaard.

In totaal werden 1.697 leerresten veiliggesteld voor onderzoek en geconserveerd via een gespecialiseerde behandeling met reiniging, impregnering en vriesdroging. Zo zijn deze bijzondere vondsten niet alleen gestabiliseerd, maar ook veilig geregistreerd en beschikbaar gemaakt voor toekomstig onderzoek.

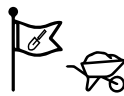
UITGELICHTE CIJFERS

BESCHERMD ERFGOED 2025

34

beschermde **vaartuigen**

55

beschermde
archeologische sites

673

beschermde **cultuurhistorische
landschappen**

1522

beschermde **stads-
en dorpsgezichten**

11.391

beschermde **monumenten**

Oppervlakte patrimonium en
afgebakende **erfgoedlandschappen**
stijgt tot **40.532** ha!

PREMIES 2024

48,6

miljoen euro
standaardpremies

827.000

euro
premies varend erfgoed

3

miljoen euro
onderzoekspremies

1

miljoen euro
archeologiepremies

7,5

miljoen euro
premies via oproep

33,7

miljoen euro
**(uitdovende) premies voor grotere
restauratiewerken**

843.000

euro
meerjarenpremies

ONROEREND ERFGOED DIGITAAL

8,8

miljoen webpagina's bezocht op onze websites en databanken
Waarvan 5,3 miljoen webpagina's op onze inventaris

421.000

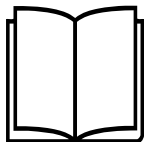
publicaties gedownload via ons **open archief**

281

meter papieren archief overgedragen

ONDERZOEK IN CIJFERS

340

soorten publicaties

- 170 publicaties
- 6 syntheserapporten archeologie
- 129 rapportages van archeologische opgravingen
- 31 onderzoeksrapporten Onroerend Erfgoed
- 2 evaluatie- en waarderingsonderzoeken archeologie
- 1 afwegingskader
- 1 handleiding

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED TOT UW DIENST!

Agentschap Onroerend Erfgoed tot uw dienst!

De medewerkers van het agentschap Onroerend Erfgoed zetten zich elke dag in om te zorgen voor een gemeenschap begeistert door erfgoed. Dat speelt zich niet alleen af op het terrein, maar evenzeer achter de schermen. Benieuwd wat we in 2025 met het agentschap nog allemaal verwezenlijken?

We hebben de landingspagina van het **huidige premieloket** vernieuwd en het persoonlijk overzicht van de klant gebruiksvriendelijker gemaakt. Het nieuwe premieloket is klaar voor het lanceren van oproepen en ontvangen van preselectiedossiers voor erfgoedpremies via oproep. Ondertussen zijn er op acht jaar tijd 10.000 premies via het premieloket aangevraagd en wordt 90-95% van de aanvragen voor standaard- en onderzoekspremies rechtstreeks door de klant in het premieloket aangevraagd.

Daarnaast werd het **gebruik van het premieloket verder uitgebreid**. Zo worden alle documenten en kennisgevingen in het premieloket geregistreerd zodat heel het dossier hier raadpleegbaar is en krijgen klanten én gemeentebesturen rechtstreeks alle informatie.

Er zijn nieuwe functies in **het Geoportaal**. Zo kan je nu afstanden en oppervlaktes rechtstreeks in het Geoportaal meten, eenvoudige analyses maken door in de legende de volgorde van de kaartlagen aan te passen en kaartlagen transparant te zetten en met één klik een klik een kaart delen mét de opgeslagen locatie, inclusief achtergrondkaart, informatielagen en zoomniveau.

Om de gegevens in de **inventaris** up to date te houden zetten we in 2025 in op een schrapping van vastgesteld erfgoed dat werd gesloopt. In 2026 zullen we samen met de lokale besturen nog verder inzetten op administratief up to date houden van onze datalagen. Dit voorkomt onnodige administratieve handelingen bij de gemeentelijke administratie en zorgt ook bij de zakelijkrechthouders, notarissen en makelaars voor duidelijkheid.

In de lange loop van onze geschiedenis hebben wij heel wat archiefmateriaal verzameld, zoals beschermings-, premie-, toelatings- of opgravingsdossiers. Als je alle papieren dossiers van het agentschap of zijn voorgangers (IAP, AML, NDO, KCML) op een stapel zou leggen, krijg je een papieren toren van meer dan drie kilometer hoog. Veel van die archieven zitten nog in kelders en kasten in onze kantoren. We brengen die stelselmatig **over naar het archiefdepot van de Vlaamse overheid in Vilvoorde**, waar alles op aanvraag digitaal ontsloten kan worden. In 2025 hebben we de laatste dossiers uit de provincie Antwerpen overgedragen. Vanaf 2026 leggen we de focus op Vlaams-Brabant. Zo kunnen we onze klanten steeds vlotter helpen om alle kennis en informatie digitaal te raadplegen. Ben je op zoek naar een dossier? Stuur dan een mailtje naar: **archief@onroenderfgoed.be** of raadpleeg: **<https://www.onroenderfgoed.be/archief>**

Erfgoedzorg is ook altijd een discipline geweest waarin heel veel met **fotomateriaal** gewerkt wordt. We beschikken dan ook over een indrukwekkend beeldarchief met onder andere meer dan 500.000 analoge foto's. Ook deze zijn we al enkele jaren aan het overbrengen naar het archiefdepot in Vilvoorde voor permanente bewaring. Proactief digitaliseren we analoge fotocollecties om ze finaal te ontsluiten via onze beeldbank. Dergelijke grote operaties vragen een degelijke planning, grondige voorbereiding en een ruime doorlooptijd. In 2024 konden we jullie trakteren op 200.000 afbeeldingen uit de provincie West-Vlaanderen. In 2025 digitaliseerden we fotomateriaal uit Limburg en deponeerden we foto's uit Oost-Vlaanderen in het archiefdepot. Daarnaast begonnen we aan de ontsluiting van 60.000 foto's uit de provincie Antwerpen waarvan de resultaten stapsgewijs zichtbaar zullen worden in de loop van 2026!

